

36. zborovanje Zveze zgodovinskih društev Slovenije

Rogla, 18.–20. oktober 2012

Za nami je že 36. bienalno srečanje slovenskih zgodovinarok in zgodovinarjev, ki je zgodovinarski srenji omogočilo, da se je za nekaj lepih jesenskih dni umaknila iz vrveža vsakdanjih obveznosti v prijetno planinsko okolje. Srečanje je potekalo med 18. in 20. oktobrom 2012 na Rogli, ki je med drugim znana tudi kot klimatsko zdravilišče, kar je zagotovo pripomoglo tudi k živahnemu vzdušju v predavalnicah hotela Planja. Program srečanja je bil sicer časovno nabit, saj je svoje prispevke v pisni obliki oddalo 55 avtorjev, presenetljivo veliko iz tujine, na samem srečanju pa se je predstavilo kar 43 referentov. Naporna dneva pa sta se poslušalcem zagotovo vtisnila globoko v spomin tudi zaradi obilice novega znanja, ki ga je na plan prinesla rdeča nit zborovanja, zgodovina otroštva.

Pohvalno je, da je tokratno zborovanje vzelo pod drobnogled v slovenskem zgodovinopisju doslej vse premalo obravnavano in zapostavljeno temo, ter se s tem vključilo v tokove sodobnega zgodovinopisja. Zapletena obravnava zgodovine otroštva seveda nujno kliče po interdisciplinarnem pristopu, na kar namigujejo tudi številni prispevki v obsežnem zborniku. Šele najnovejše raziskave so pokazale, da so bili pogledi na otroštvo doslej marsikdaj paradigmatško poenostavljeni in preveč idealistično obarvani ter prinesle nekatera nova spoznanja. Referenti, ki sicer pripadajo vsebinsko sorodnemu, a metodološko drugačnemu svetu, so poskrbeli, da interdisciplinarnost ni ostala le »prazna beseda«.

Že ob registraciji so udeleženci v roke prejeli izvod zbornika, za kar je potrebno še posebej pohvaliti programski in uredniški odbor, ki je uspešno nadaljeval utečeno prakso izdaje prejetih prispevkov še pred začetkom zborovanja. Tokrat so se znašli pred zelo težko nalogo, ki je prinesla še težji, kar 746-stranski zbornik (*Zgodovina otroštva*, uredili Aida Škoro Babić, Mateja Jeraj, Matevž Košir, Bojan Balkovec, Zbirka Zgodovinskega časopisa 45, Ljubljana 2012).

ZZDS je program zborovanja pripravljala skupaj z Društvom učiteljev zgodovine Slovenije, to je nameravalo predstaviti tudi pedagoški pogled na temo, ki je seveda tesno povezana z njihovimi prizadevanji. Panel je zaradi »kriznih razmer«, ki pedagoškim delavcem otežujejo udeležbo na takšnih zborovanjih, žal odpadel, ter je bil le deloma izpeljan na drugi lokaciji. Škoda, predvsem zaradi napovedane zanimive okrogle mize o novih učnih načrtih. Zborovanje je bilo sicer dobro obiskano, žal pa se organizatorji tokrat ne bodo mogli pohvaliti z rekordnimi številkami udeležencev, k solidnemu, a zmanjšanemu obisku pa nista prispevala niti tematika niti lokacija, temveč vse ostrejši varčevalni ukrepi.

Otvoritev zborovanja je v slovesnem vzdušju potekala v četrtek zjutraj, nekoliko napetosti pa je v slovesnost vnesla podelitev nagrade Klio za najboljše zgodovinopisno delo v preteklem dvoletju. Sedmi prejemnik nagrade je postal Bojan Godeša za svojo monografijo *Čas odločitev. Katoliški tabor in začetek okupacije* (Mladinska knjiga, Ljubljana 2011), ki je s svojim delom osvetlil do sedaj manj poznano delovanje Slovenske ljudske stranke v tem času. Prvič je bila podeljena tudi nagrada Ervina Dolenca za zgodovinopisni prvenec, ki jo je prejela Neva Makuc za monografijo *Historiografija in mentaliteta v novoveški Furlaniji in Goriški* (Založba ZRC, Ljubljana 2011). Za svoj prispevek k razvoju slovenskega zgodovinopisja je bil za častnega člana ZZDS imenovan Peter Vodopivec, ki se je s tem uvrstil v Zlato sobo častnih članov.

Otvoritvi so sledila štiri nosilna predavanja, kjer se je še posebej nakazala želja po prej omenjenih spremembah miselnih konceptov, kar je na podlagi metodoloških razmišljanj Uweja Krebsa, umetnostnozgodovinske analize upodobitev otrok Matevža Langusa Kristine Preininger, pronicljive analize podobe otroka v slovenski mladinski književnosti Milene Mileve Blažič in orisu otroških motivov v slovenskem ljudskem izročilu Darje Mihelič usmerilo pozornost prisotnih na poglavitna vprašanja. Referenti so vzpodbudili tudi zelo živahno diskusijo, ki se je nato prenašala na vse panele zborovanja, pa tudi izven zgolj formalnih okvirov.

Do odmora za kosilo so nato sledili še trije sočasni paneli. V okviru panela Šolstvo in vzgoja, ki ga je vodil Egon Pelikan, je o otroških vrtcih predavala Irena Selišnik, Aleksandra Serše je predstavila ljubljanska otroška zavetišča v času prve svetovne vojne, šolanje kot del otroštva je predstavil Branko Šuštar, katoliške vzgojne prijeme iz druge polovice 19. stoletja pa Mateja Tominšek Rihtar. Na sočasnem panelu o otrocih v družini in brez nje je pod vodstvom Nine Vodopivec Zdenka Bonin predstavila problematiko najdenčkov in sirot v Kopru, Katarina Keber je orisala socialno-zdravstveni položaj otrok delavcev premogovnika Leše, medtem ko je Petra Testen segla v čas nosečnosti. Panel je zaključila Petra Svolfjšak, ki je prikazala položaj otrok med veliko vojno. Živopisnost otroštva na fotografijah je na panelu Podobe otroštva pod vodstvom Mateje Jeraj predstavila Katarina Jurjavčič, Marjetka Balkovec Debevec je prikazala, kdaj so otroška oblačila postala otroška in ne več le pomanjšana odrasla, medtem ko sta etnološke poglede na »čas iger in dela« razložili Barbara Turk Niskač in Teja Močnik.

Popoldanski del predavanj je bil ravno tako živahen, nadaljevanje panela o šolstvu in vzgoji je prevzel Branko Šuštar, o zdravstvenih vidikih sta predavali Senta Jaunig in Mirjana Kontestabile Rovis, Stanislav Južnič pa je predstavil »genije v kratkih hlačah«. V drugi dvorani se je medtem žarišče premaknilo k ideologiji in otroštvu. Petra Svolfjšak je krmarila med referati o vlogi otrok in mladinskih organizacij pod tremi totalitarnimi režimi: tematiko so predstavili Egon Pelikan, Riccardo Damiani, Tone Kregar in Vitaly Bezrogov. Tretji panel o podobah otroštva se je tudi nadaljeval iz dopoldanskega dela, predsedoval mu je Marko Štuhec. Iz matičnih knjig sta podatke o otrocih na Notranjskem in Pohorju črpala Sonja Škrli Počkaj in Oskar Habjanič, Anja Paulič pa je prikazala podobe otrok v slovenskem protestantskem tisku. Delovni dan se je zaključil s panelom o zdravstveni oskrbi

otrok, o čemer so predavale Zvonka Zupanič Slavec, Urška Železnik in Dunja Dobaja, razpravo pa je moderiral Borut Batagelj. V tem terminu je potekala tudi predstavitev novih doktoratov s področja zgodovinopisja; sedem zanimivih novosti in svežih doktorjev znanosti je uspešno skozi skopo odmerjeni čas pripeljal Aleš Gabrič. Večer se je zaključil ob projekciji dokumentarnih posnetkov iz Slovenskega filmskega arhiva.

Tempo ni popustil niti v petek, metodološko usmerjene referate sta pod vodstvom Uweja Krebsa in Marte Verginella predstavili Nina Vodopivec, ki se je usmerila na ustno zgodovino ter Maria Papathanassiou s prikazom razmer med dunajskimi otroci v preteklosti. Položaj otrok z družbenega dna na prelomu iz 18. v 19. stoletje je orisala Dragica Čeč, njeno predavanje pa je smiselno dopolnil Markus Fath z referatom o nasilju nad otroki. V nadaljevanju dopoldneva je bil prikazan še pravni vidik, o čemer so pod taktirko Petra Štiha predavali Marko Kambič, Tanja Gomiršek, Gorazd Stariha in Ksenija Domiter Protnik, v sosednji dvorani pa je beseda tekla o otrocih v vojni. Panel je vodil Bojan Godeša, različne zgodbe iz časa druge svetovne vojne pa so predstavili Vida Deželak Barič, Renato Podbersič in Metka Gombač. Zgodnje popoldne je bilo posvečeno skrbi za zaščito otrokovih pravic, o tej tematiki je pod vodstvom Petre Svolfšak predavala Ana Cergol Paradiž, panel pa se je združil s tematiko o migracijah in begunstvu, o čemer sta predavala Marjan Drnovšek in Žarko Štrumblj; zanimiv referat o usodi makedonskega begunca v Jugoslaviji v času grške državljanske vojne pa je v imenu odsotnega Jureta Gombača prebrala Petra Svolfšak. Ideološke teme so bile prisotne tudi v petek; o zlorabi otrok v imenu ideologije so na eni strani predavali Jože Dežman, Marta Milena Keršič in Majda Pučnik Rudl; pionirsko organizacijo in otroke socializma pa sta v prostor in čas umestili Ivanka Zajc Cizelj ter Mateja Jeraj. Nekoliko utrujenemu in že razredčenemu občinstvu je bila nato na voljo dana še možnost, da o vsem slišanim razpravlja na okrogli mizi, in še sveža spoznanja ustrezno zaključijo v enovito celoto.

Drugi dan zborovanja se je zaključil z Občnim zborom ZZDS, ki je potekal v intimnem vzdušju in brez posebnega vznemirjenja, saj je potrdil kontinuiteto vodstva tudi v naslednjem mandatu. Glede na uspešno vodenje zveze in dobro organizacijo zborovanja si je to takšno priznanje nedvomno tudi zaslužilo. Ob koncu delovnih obvez je sledila še projekcija filma *Otroci s Petrička*, v soboto pa tradicionalna ekskurzija. Ta je ponudila spoj zgodovine z najmodernejšo dobo, saj so si udeleženci ogledali žičko kartuzijo in razstavo o Hermanu Potočniku in vesoljski tehnologiji v Zavodu Kulturno središče evropskih vesoljskih tehnologij.

Da spominov ne bi zabrisal čas ter želja, da bi si lahko dogodke ogledali tudi tisti, ki se zborovanja niste mogli udeležiti, so bila vsa predavanja in dogodki posneti, videoposnetki pa bodo v času, ko bo objavljen ta zapis, že dostopni na portalu *Zgodovina Slovenije – SIstory*.

Jurij Hadalin